Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

НАПЕРАД!

Беларуская радыкальная тыднёвая часопісь.

Цана асобнага нумару 20 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская 8, кв. 3.

Прыймо інтэрэсантаў ад 9 да 2 гадз. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

Падпіска з дастаўкай да хаты: на 1 год—7 зл., за паўгоду—3 зл. 50 гр., за 3 мес.—2 зл., за 1мес.—75 гр.

Год 2. Вільня, 18 сакавіка 1930 г. №. 11

Беларусы! Сьвяткуйце дванаццатыя угодкі абвяшчэньня Незалежнасьці Беларусі 25 сакавіка!

Плады правакацыі.

Мы нядаўна кінулі думку аб тым, што сучасны „чырвоны дыктатар“ Масквы, Сталін,—гэта правакатар, які разам з Кутепавым і іншымі дзеячамі расейскай эміграцыі сыстэматычна, плянова падгатаўляе ўзрыў савецкага ладу ў СССР. І об'ектыўныя даныя цалком пацьвярджаюць гэту нашу думку: бо-ж у той мамэнт, як—паводле заяваў савецкае прэсы—увесь капіталістычны сьвет рыхтуецца да дружнага нападу на СССР, ён, Сталін, аб'явіў унутраную вайну, выступіўшы адначасна і проці ўсіх нацыянальнасьцяў СССР (перадусім проці беларусаў ды ўкраінцаў), і проці стомільённага сялянства, напусьціўшы проці яго „рабочыя брыгады“ і чырвонаармейцаў, каб гвалтам заганяць самастойных гаспадароў у нялюбыя ім калектыўныя гаспадаркі („калгасы“).

Выні́кі гэтае акцыі—ведамыя. Сярод беларусаў і ўкраінцаў пачалося паважнае хваляваньне. Ня толькі прэса, але й усё грамадзянства востра запратэставала проці гвалтаў над нацыянальнымі дзеячамі, учыненых сталінаўскімі агентамі. І сіла пратэсту была гэткая вялікая, што савецкі ўрад пасьпяшыў звольніць заарыштаваных прэзыдэнта Беларускае Акадэміі Навук, Ігнатоўскага, і віцэпрэзыдэнта Якуба Коласа, „запярэчыўшы“ аблецеўшай усю Эўропу вестцы аб пазбаўленьні іх волі. Адначасна-ж, адсунуўшы ад актыўнае творчае працы над будаваньнем беларускае культуры ўсе лепшыя беларускія сілы, Сталін разыгрывае камэдыю, абвяшчаючы чуць не „ударнай задачай“ („в порядке партийной дисциплины“)—будаваньне гэтае культуры панасыланымі ў Беларусь маскалямі й няграматнымі беларусамі... Ці-ж гэта ня яўная правакацыя? Ці-ж гэта ня яўны вызаў, кінены беларусам, каб выклікаць выступленьне іх проці „чырвонага дыктатара“—ды каб за гэта ўсіх беларускіх дзеячоў ахрысьціць „контррэвалюцыянерамі“, падобна да таго, як у Польшчы эндэцка-шовіністычныя колы нас абвяшчаюць „бальшавікамі“?

Яшчэ ярчэй выяўляецца сталінаўская правакацыя ў СССР. Мы ўжо падавалі афіцыяльныя паведамленьні савецкае прэсы аб ходзе „калгаснае“ кампаніі, аб тым, што для калектыўных гаспадарак няма ані патрэбнага насеньня, ані скаціны, ані трактараў, ані падгатаваных інструктароў. Мы падавалі такжа весткі „Зьвязды“ аб адпоры, які на Беларусі аказваюць сталінаўскай акцыі навет беларусы-камсамольцы. І той мамэнт, як тая-ж савецкая прэса абвяшчала ўрачыста, што калектывізацыя будзе за ўсякую цану праведзена ў жыцьцё,—„чырвоны дыктатар“ раптам пачаў біць адбой: абвясьціў, што тэмп калектывізацыі трэба прыпыніць! І вось—рэзультаты Сталінаўскае правакацыі: „калгасы“ не ўдаліся, абсеяць усяго абшару зямлі ня здолеюць; а сяляне, якія асталіся надалей самастойнымі гаспадарамі, пад пагрозай забраньня ў іх усяе маемасьці ў „калгасы“ параспрадавалі скаціну і іншае дабро ды асталіся на сваей зямлі ні з чым. Яны гэтак сама абсеяць сваіх ніў ня здолеюць. І праз год—на пачатак 1931 году—у межах СССР трэба чакаць страшэннага голаду: там прынамся траціна зямлі астанецца неабсеянай—дзякуючы Сталіну! А тымчасам—сусьветны капітал здолее падрыхтаваць свае аружныя сілы, каб у гэты крытычны мамэнт зрабіць рашучы ўдар уладзе работнікаў і сялян ды вярнуць стары лад на землях былае царскае Расеі.

Хто-ж яшчэ будзе пасьля гэтага сумлявацца ў сталінаўскай правакацыі?!.

Часовая „перадышка“.

З Рыгі наказуюць у тутэйшую прэсу, што камісарыят земляробства СССР (відаць, у выніку адпору сялянства!) выдаў загад, забараняючы далейшую ліквідацыю „кулацкіх“ гаспадарак і і аддаваньне іх „калгасам“ — да збору новага ўраджаю. Гэтак сама забаронена забіраць насеннае збожжа ў індывідуальных гаспадарак і аддаваць яго калектыўным гаспадаркам.

„Другая рэвалюцыя“ ў СССР.

Прымусовы—пад пагрозай ссылкі ў Сыбір або расстрэлу—пераход у „калгасы“ гоніць усьцяж прыгранічнае сялянства Беларусі і Украіны ў суседнія заходнія дзяржавы—Латвію, Польшчу, Румынію... З усіх бакоў ідуць весткі аб магчымасьці масавага пераходу граніцы гэтых дзяржаваў. А гэта, зразумела, можа ня толькі завастрыць гаспадарчы і сацыяльны крызіс, які пануе ў іх, але выклікаць і розныя дыплёматычныя комплікацыі з боку ўраду СССР...

Як пішуць з над радавай граніцы ў буржуазныя часопісі, уздоўж яе значна павялічана варта гранічная і войскі, паміж якімі і групамі пераходзючых граніцу сялян ідуць страшэнныя баі, якія часта канчаюцца масавай бойняй уцякаючых сялян... Такія-ж баі адбываюцца паміж атрадамі, якія робяць „калектывізацыю“ сялянскіх гаспадарак і грамадамі сялян, што спраціўляюцца сталінаўскай „рэформе“.

„Карацельныя экспэдыцыі“ паляць і зьніштажаюць цэлыя вёскі. На радавым паграніччы ўсьцяж чуваць страляніну, часам навет гарматнія стрэлы... Перайшоўшыя граніцу сяляне страшэнна змучаны; іншыя з іх ранены кулямі радавых стражнікаў, многа хворых...

Орган расейскіх эсэраў „Соціял. Вестник“ зьмяшчае сэкрэтны цыркуляр радавага ўраду, які загадывае мясцовым уладам „расстрэліваць без усякіх хістаньняў і без запытаньня ў цэнтры—усіх актыўных кулакоў“, якія выступаюць варожа проці пераходу за калгасы... Можна сабе ўявіць, што робіцца на мясцох, як разумеюць мясцовыя ўлады гэтае азначэньне „кулака“... Вось як апісвае тое, што робіцца ў СССР у зьвязку з калектывізацыяй сялянскіх гаспадарак адна шчырая камуністка-сялянка, ліст якой публікуе ў радавай газэце сама ўдава Леніна, пані Крупская:

„Цяцер у нас, піша яна, адбываецца другая рэвалюцыя, ня менш крывавая, як тая, што пачалася ў 1917 г. Наш раён—раён поўнае калектывізацыі. Кулака (!) ліквідуем (!) рашуча і бязьлітасна. Але і спраціўляецца ён так сама адчайна... Клясавая (!) барацьба так завастрылася, што проста нельга даць веры... Нядаўна прыехаў разам з нашымі камунаркамі з суседняй вёскі актыўны камсамолец Гаклічын. Дык яго кулакі зарубілі жыўцом. Раскрышылі на дробныя кавалкі... Зразумела, зараз-жа арыштавалі з дзесяток кулакоў, але галоўных забойцаў яшчэ не знайшлі. Шмат дзе камуністаў б'юць бабы-кулачкі“... „За тое,—захопліваецца карэспандэнтка ўдавы Крупскай-Ульянавай,—якія налёты на кулацкія вёскі робяць нашыя камунары! — Зьбіраецца гэта атрад хлапцоў з паўсотні. Палова іх конная, палова на санках, і едуць яны ў слабую (?) вёску, дзе пераход на колхозы йдзе туга. Ідуць з песьнямі, з гармонікамі... Весела глядзець!“... Што і як робіць гэты „атрад камуністаў“ у слабай вёсцы“, карэспандэнтка не апісвае, але проста канчае, што—пасля такога „налёту“ ўсе проста „валам валяць у калгасы“...

Адным словам, ідзе новая, страшэнная, нячувана крывавая і жорсткая хатняя вайна ў СССР, дзе „зьвярынай“ для азброеных паляўнічых—камсамольцаў зьяўляецца ўжо не мястовы буржуй ці магнат-фэадал, але працоўны селянін-гаспадар... Сьмяротная віна гэтага „кулака“—у тым, што ён любіць свой родны дзедаўскі загон, што ён вядзе добра сваю гаспадарку і мае запрацаваны крывавым потам дабрабыт.

Стацьця Сталіна.

Буржуазная прэса перадрукавала стацьцю Сталіна ў справе калектывізацыі сельскае гаспадаркі. Стацьця зьмешчана ў-ва ўсіх савецкіх органах. Яна гэткая характэрная, што прайсьці міма яе моўчкі—немагчыма.

Сталін проста зьдзекуецца над усімі тымі сваімі служкамі, што паверылі, быццам запраўды можна за адным росчыркам пяра Сталіна зьдзейсьніць „сацыялістычны лад“—з дапамогай штыхоў чырвонае арміі і атрадаў Г. П. У. А, паверыўшы, гэныя служкі Сталінавы так шчыра ўзяліся за сваю работу, што ажно... „перастараліся“.

Гэта і сьцьвярджае „чырвоны дыктатар“.

На пачатку стацьці Сталін пералічае пасьпехі на фроньце калектывізацыі. На 20-ае лютага былі скалектывізаваны 50 працантаў гаспадарак у СССР. Гэтак прадугледжаны ў „пяцігодцы“ плян аказваецца зьдзейсьненым на гэты год падвойна. У „калгасах“ сабрана быццам 90% патрэбнага насеньня (—мы ведаем, што ў БССР сабрана толькі 63%). На гэтай падставе Сталін лічыць, што калектывізацыя йдзе добра, што сялянства выявіла імкненьне да пераходу на сацыялістычны лад. Але... але той жа Сталін далей сам выясьняе, якім спосабам ягоныя агенты дасяглі гэнага „павароту да сацыялізму“. Ен перасьцерагае перад небясьпекай гэткай лішне лёгкай і лішне хуткай „перамогі“: яна можа выклікаць—зусім беспадстаўна!—пераконаньне ў камуністычнай партыі, быццам „мы ўсё можам!“ Не, далёка ня ўсё можна. Бо—ня можна тварыць „калгасы“ гвалтам. Ня можна механічна накідаць сыстэму калектыўнае гаспадаркі там, дзе няма адпаведных варункаў.

Як жа выглядае справа ў запраўднасьці? — пытаецца Сталін. Ці можна сказаць, што ўсюды быў тасаваны прынцып дабравольнасьці і прыйманьня пад увагу асаблівых мясцовых варункаў? Не, гэтага сказаць нельга,—піша Сталін. Ведама, што ў цэлым радзе раёнаў, дзе няма памысных варункаў дзеля арганізацыі „калгасаў“, стараліся падгатаваўчую працу замяняць чыноўніцкімі дэкрэтамі аб калектывізацыі, папяровымі рэзалюцыямі аб разьвіцьці „калгасаў“, якіх на дзеле няма, але аб „істнаваньні“ якіх ёсьць куча самахвальных рэзалюцыяў. Ведама, што ў Туркестане заганялі ў „калгасы“ такім спосабам: сялян, якія ўпіраліся, пазбаўлялі вады, без якое зямля тамака ня родзіць (увесь край там штучна навадняецца)...

І вось Сталін б'ець адбой: ён кажа, што, як пераходная форма да „калгасаў“, мусіць быць уведзена перш **земляробская арцель**, у якой будуць супольнымі толькі гаспадарскія машыны, але не падлягаюць калектывізацыі хаты сялянскія, рэчы штодзеннага ўжытку, гароды, сьвіньні, куры і інш. Гэта, аднак, не праведзена ў жыцьцё,—піша Сталін. Хаця арцель яшчэ не замацавалася, як форма гаспадаркі, робяцца спробы калектывізацыі ўсяго, што мае селянін. Дражніць селяніна—сябру „калгасу“—социялізацыяй хаты, птаства, скаціны ў той час, як арцельная форма „калгасаў“ не замацавана,—ці-ж гэта ня ёсьць палітыка, патрэбная нашым ворагам?

„Некаторыя з заядлых сацыялістаў—піша Сталін—даходзяць да таго, што даюць арцелям загады „зьліквідаваць у працягу трох дзён увесь запас дамовага птаства ў паасобных гаспадарках“, вызначаючы адумысных „камэндантаў“, якія маюць „заняць у арцелях кіраўнічыя становішчы“, „кіраваць імі шляхам сацыялістычнае барацьбы“ і—ясна-ж—зацісьнуць усю арцель у кулак... Што-ж гэта такое: палітычнае кіраўніцтва „калгасамі“, ці—палітыка разбурываньня іх і падрываньня даверра? Не кажу ўжо аб такіх нібы „рэвалюцыянерах“, якія справу арганізацыі арцеляў распачынаюць... здыманьнем званоў! Зьняць званы—вось дык, падумаць, рэвалюцыянізм!“

„Як магла паўстаць сярод нас гэткая дурная практыка ў правядзеньні социялізацыі, такія сьмеху вартыя спробы пераскаківаньня праз самых сябе,—спробы, маючыя наўвеце абмінуць клясы і клясавую барацьбу, а на дзеле ліючыя толькі ваду на млын клясавых ворагаў? Усё гэтае магло нарадзіцца толькі ў атмосфэры „лёгкіх“ і „неспадзяваных“ перамогаў на фроньце „калгаснага“ будаўніцтва. Магло паўстаць на фоне проціленінскіх настрояў часткі нашае партыі: „мы ўсё можам“, „нам усё дазволена“... Магло стварыцца пад уплывам толькі таго, што ў некаторых з нашых таварышоў закружылася галава ад удачы і што ад гэтага часова яны ўтрацілі яснасьць розуму і цьверозасьць паглядаў“.

Так піша Сталін. Той самы Сталін, які загадаў сваім служкам усё гэтае рабіць—і рабіць так, а не інакш. Хто рабіў або казаў нешта насупроць гэтага, хто, як і мы, прадбачыў катастрофу, таго садзілі—па прыказу таго-ж Сталіна—за краты, выганялі з партыі. І вось цяпер аказваецца, што галоўны кіраўнік усей акцыі „калектывізацыі", неабмежаны дыктатар СССР, які адзін толькі і зьяўляецца адказным за няшчасьці, што суліць у будучым гэдзе гэная акцыя,—ён зусім не вінават, а вінаваты тыя, хто точна выконваў ягоныя прыказы...

Ці не пачалі і супрацоўнікі Сталіна прачуваць у ім правакатара, і ці ня дзеля гэтага ён так лоўка перакідае віну з сябе—на „стрэлачніка"?.. **Ю. Л.**

Воўчыя апэтыты.

У сувязі з узнаўленьнем і пашырэньнем акцыі насаджываньня ў Заходняй Беларусі польскіх асаднікаў, на што Сойм так шчодра кідае зьбіраныя з нашага-ж сялянства грошы,—абшарніцкі орган „Słowo" высказвае пагляд, што надзяленьне панам польскім афіцэрам **толькі па 40 гэктараў зямлі—гэта лішне мала.** Бо-ж сыны гэтых паноў асаднікаў ня будуць мець магчымасьці жыць з гэтае зямлі—не працуючы!

Вось, што піша „Słowo" у нумары з 4 марца с. г.:

„Нядаўна ў „Słowie" мы чыталі вестку, што мае быць пашырана асаднітва. Выцям міністар Станевіч мае надзяляць зямлёй былых жаўнераў Літоўска-Беларускае дывізіі (ясна-ж—палякоў, бо ані беларусаў, ані літвіноў тамака ня было! *Рэд.*).

„Вось-жа і ў гэтым выпадку паўстае сумляваньне, ці даволі глыбока заглянулі мы ў вынікі дасюлешніх спроб асаднітва.

„Пытаюся: ці асаднітва ў такім стане, у якім яно цераз дзесяць гадоў апынулася, адпавядае заданьню, якое паставіла сабе дзяржава? Няхай мне хто з дзяржаўных дзеячоў адкажа: якім мае быць тып асадніка?

„Ці афіцэр—бяз розьніцы свайго чыну ад генарала аж но да паручніка ўключна—на сваей асадзе навет 40-гэктаровай здолее стварыць для свайго сына варштат працы, які адпавядаў-бы яму з погляду інтэлектуальнага?

„Генарал або палкоўнік, які дастае эмэрытуру, ящчэ здолее паслаць сына ў гімназію, а навет на сельска-гаспадарчую навуку. З рэштай чынош—гарэй. Бо што будзе рабіць сын асадніка на 40 гэктарах нашае зямлі?"

Пытаньне не вымагае адказу. 40 гэктараў—запраўды-ж крыху мала, каб рабіць у сябе балі і пашыраць „культуру" пана Бачэўскага... А працаваць панком дык зусім ня хочацца: на гэта ёсьць беларускае „хлопство", якому зямлі даваць зусім няма патрэбы...

Распаліваюцца апэтыты ў паноў асаднікаў!

Чарговая правакацыя.

Як ведама, ідэя незалежнасьці Беларусі, створаная паваднырамі нашага радыкальнага руху і праведзеная 25 марца 1918 году ў Радзе Рэспублікі беларускімі соцыялістамі, заўсёды выклікала варожыя адносіны з боку маскоўскіх чорных і чырвоных нацыяналістаў у роўнай меры. За прызнаньне вялікага значэньня незалежніцкага руху колькі месяцаў назад сталінаўскія агэнты ў Менску „чысьцілі" жорстка і Жылуновіча і Чарвякова. і цэлы рад іншых беларускіх незалежніцкіх дзеячоў, а Ластоўскі і іншыя сядзяць і сягоньня за вастрожнымі кратамі. Але найбольш зьвягі і брудаў выливала і вылівае камуністычная партыя на грам. Луцкевіча, які ўзяў ініцыятыву і правёў акт абвяшчэньня незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі на гістарычным паседжаньні Рады Рэспублікі дванаццаць гадоў назад. І вось—пасьля ўсяго гэтага—тая-ж камуністычная партыя раптам абвяшчае сябе... абаронцам незалежніцкага беларускага руху пад Польшчай!

Калі верыць польскім газэтам, у „Праўдзе" № 43 надрукована справаздача з VII кангрэсу Камуністычнае Партыі Польшчы, які адбыўся ў Бэрліне. Сярод рэзалюцыяў Кангрэсу ёсьць адна, пасьвячоная справе барацьбы нацыянальных меншасьцяў у Польшчы. Партыя маніцца падтрымліваць гэту барацьбу пад лёзунгам самавызначэньня народаў. Партыя хоча ўзяць у свае рукі кіраўніцтва беларускім і украінскім незалежніцкім рухам, дапамагаючы ім у змаганьні за адарваньнем акупаваных палякамі зямель ад Польшчы...

Як бачым, збанкрутаваўшы на сваей палітыцы бурэньня беларускіх гімназіяў і культурных установаў, утраціўшы ўсе свае старыя ўплывы ў беларускіх масах пад Польшчай, партыя цяпер мае „прызнавацца" да працы беларускіх незалежнікаў, ящчэ ўчора абвяшчаных за „агэнтаў польскай дэфэнзывы", — каб гэтак даць магчымасьць гэнай самай польскай дэфэнзыве біць па беларускіх незалежніках, як па „камуністых"...

Ці-ж ня праўда, што гэта — лоўкая правакацыя?

Зьмяшчаючы гэту вестку, эндэцкі „Dziennik Wileński" гвалту крычыць, каб урад больш энэргічна вёў апалячваньне беларусаў і не шкадаваў грошы на ўзмацняньне „польскіх пляцоўак", бо пад кіраўніцтвам камуністаў беларускі незалежніцкі рух можа нарабіць шмат клопату Польшчы...

Перачытаўшы газэту — перадай другому.

Дарога да мора — для Вільні.

Выдзіарнай важнасьці для Беларусі чыгунковы шлях Ромны—Лібава, які праходзіць праз Гомель — Бабруйск — Менск — Вільню і вядзе да Балтыцкага мора (Лібаўскі порт), у выніку пасьляваеннае перакройкі нашага краю аказаўся для нас зачыненым. Яго перарэзалі ажно тры дзяржаўныя граніцы: радава-польская, польска-літоўская і літоўска-латвійская, а з прычыны варожых адносінаў між Польшчай і Літвой праезд хаця-б з Вільні (ня кажучы ўжо аб нашых местах у Радавай Беларусі) да Лібавы—немагчымы. У справе адчыненьня для Вільні дарогі да мора доўга вяліся перагаворы між Польшчай і Літвой пры пасярэдніцтве Лігі Народаў. Як пасказуюць газэты, літоўскі ўрад нарэшце згаджаецца дапусьціць праезд поездаў з Вільні ў Лібаву праз літоўскую тэрыторыю, але з тэй умовай, што праезд гэты будзе адбывацца ў замкнёных вагонах, каб ані пасажыры з нашага краю не маглі выходзіць на літоўскую зямлю, ані літоўскія грамадзяне не езділі ў гэныя транзітныя поезды.

Як-бы там ні было, факт адчыненьня для Вільні (а за ёй мо' і для мест Усходняе Беларусі) простае дарогі да мора будзе мець вялізарную вагу і мо' крыху падтрымае нашае занепадаючае гаспадарчае жыцьцё.

Палітычнае жыцьцё.

Польшча.

Сойм і ўрад.

Бюджэтная сэсія парляманту падыходзіць да канца, і вось—на палітычным кругавідзе Польшчы ізноў пачынаюць зьбірацца хмары. Адносіны ўраду да Сойму значна завастрыліся. З свайго боку, Сойм робіць сваю работу, але й ня спыняе барацьбы проці так званага „па-маёвага парадку".

Соймавая апазыцыя наагул вельмі стрымана вядзе гэтую барацьбу, доказам чаго зьяўляецца нячуванае ў гісторыі парляманарызму галасаваньне апазыцыі за бюджэтны праект ураду, што ўсюды і заўсёды разглядаецца, як выражэньне даверра да ўраду... Трэба сказаць, што да апошніх дзён і ўрад неяк „ня рваўся ў бой" з Соймам, прымаючы даволі спакойна крытыку свае працы Соймам. З усяго ўраду толькі 2 міністры выклікалі спэцыяльнае раздражненьне сярод левай і правай групай соймавай апазыцыі Міністар Працы Прыстар, які „разграміў касы хворых", дзеяў, як гіль, на пэпэесаў і вызваленцаў; а міністар асьветы Чэрвінські, каторы рэзка выступіў проці панаваньня ксяндзоў у школе, выклікаў абурэньне з боку эн- і ха-дэцыі.

Сойм паставіў рашуча на чаргу дня справу выдаленьня з складу ўраду гэтых **абодвух міністраў.** З свайго боку, прэм. Бартэль вельмі рэзка выступіў проці парляманту. Для гэтага выступленьня прэм. Бартэль выбраў, як дасьціпна кажа апазыцыйная прэса, „больш спакойнае ды бясьпечнае месца": ня Сойм, дзе ў адказ на сваю прамову п. прэм'ер знайшоў-бы „больш тэмпэрамэнту", але—значна цішэйшы і спакайнейшы Сэнат. Трэба прызнаць, што неспадзяваная прамова п. прэм'ера ў Сэнаце была запраўды па меншай меры непатрэбнай... Запраўды-ж, прыйсьці ў спакойную заканадаўчую палату, якая разглядае бюджэт наагул в. прыхільна да ўрадавага праекту, прыйсьці ў час такога страшэннага гаспадарчага крызісу, калі на карку Польшчы столькі найважнейшых і найпільнейшых справаў, прыйсьці дзеля таго, каб нячувана абразьліва і зумысьля дабранымі—балючымі, прытым цалком беспастаўнымі закідамі і словамі—лаяць тых, да каго прыйшоў—запраўды-ж гэта можна рабіць, толькі маючы на мэце зрабіць сьведама „выбуховую" дэманстрацыю...

На свой „баявік" п. прэм'ер дастаў заразь-жа ў Сэнаце востры адказ з боку пэпээсаўца Струга, ведамага польскага пісьменьніка, які рэзка і дасьціпна раскрыў усе тыя „спэцыяльныя" мэты, якія выклікалі прамову прэм'ера.

Баявая прамова прэм'ера выразна кажа аб тым, што ў „кіруючых сфэрах" Польшчы дасьпявае нейкая „дэцызія" адносна да Сойму...

Сэнацкая прамова прэм'ера, знайшла, зразу-

ВЯСКОВАЕ РАЗГУЛЬЕ.

Калядніца.

Зоры прамяністыя
Заіскрылі выш—дрыжаць.
Ночка серабрыстая,
Сьнежная, пушыстая.
Лёгка саначкі ляцяць.
Коні удаленькія,
Коні вараненькія
Емка скачуць па сьнягу;
Хлопцы маладзенькія,
Песьні весяленькія
Рассыпаваюць на ляту.
— Працавалі цяжка ўлетку,
— Дык гульнём, гульнём зімой.
— Па асьнежаным палетку
— Мкніцесь, конікі, страпой!
— Хай-жа з ветрам, хай з марозам
— Разгарыцца кроў агнём.
— Едзем к дзеўчынкам пригожым
— Ох! гульнём мы там, гульнём. —
Дзын-дзын-дзын раскосіста
Пад дугой зьвініць званок,
З песьнямі зьліваецца,
Рэху адклікаецца
І ляціць за ім убок.
А там далі
У тумані
Пры лясочку на гарэ;
Аганёчкі
Выцам вочкі
Заблішчаці ў бялізьне.
Вецер нібы
Ад сялібы
Умурзаў скрылы
Хатнім пахам б'е у нос.
Гул бягучы
Проста ў вушы
Брэхам лучыць, —
То вартуе вёску пёс.
— Гэй! зьвіні, зьвіні званочак
— З табой сэрцу весялей;
— Так у вёсцы вечарочак,
— Коні мкніцеся хутчэй.
— Там дзяўчына, там красуня,
— Там чакае на мяне
— Ох! вясёла праведу я
— Ноч адну, хоць на зіме.
Месяц сьвеціць на дарожку.
Ціха ночка—ноч зімовая.
Едуць, едуць хлопцы у вёску
На ігрышча, на вясёлае.
Пад дугой званок зьвініць, —
Заліваецца...
Едуць, едуць прыслухаюцца;
Мо гармонь дзе адклікаецца.
— — — — — — — — — —
Вось і вёска...
У сьнег прыбраная.
Тут ігрышча,
Тут жаданае.
Гэй-жа коні!
Падбарыцеся
Ды па вуліцы
Праімчыцеся,
К маей любацы
Завярніцеся.
Ночка ночачка
Маразяная.
Вёска вёсачка
Сёньня п'яная.
Расчахрылася
Разгулялася.
Падарожацца
Усьцяж шагі скрыпяць,
Цені ложацца,
Скрозь вагні гараць.
Хаткі шэрыя
Весяцей глядзяць...
Ля аднэй хаткі, там на вуліца,
У сьветлатуньні на сьнягу;
То сьпятуцца—расплятуцца
Скачуць цені мітулягу.
Шум і гоман стуль нясецца
Не адно сэрцайка зьлякнецца
І мацней мацней заб'ецца, —
Ловіць моладзь каляду. —
— Каляда, ты каляда
— Прывязана да плата.
— Улаўлю я каляду,
— Улаўлю, я улаўлю.
— І ад плоту адвяжу
— Адвяжу, я адвяжу.
— І царэшку зажаню
— Ажаню я, ажаню.
— На ігрышчы паскачу
— Паскачу я, паскачу.
— Аж падкоўкі абарву
— Абарву я, абарву.
— Я дзяўчыну пашкадую,—
— Пашкадую палюблю
— Моцна моцна пацалую
— І да сэрца прытулю.
— Гэй-жа, хлопцы маладыя
— Не шкадуйце рэзвых ног,
— Жвава ў скокі удалыя
— Затрасецца хай парог.
— Усе дзяўчаты, усе красуні
— Пакахай-жа хоць адну.
— Што-ж вы любачкі пасмуглі
— Гэй! лавіце каляду!
А музыка развязелая
І цымбалы і гармонь.
Грудзі рэжуць гукі кволыя
У сэрцы пеніцца агонь.
А дзяўчаты ў скок рыхтуюцца,
Грудзі поўныя хвалююцца,
Касаплеткі расплятаюцца
Зырка вочкі разгараюцца.
Шчочкі быццам маляваныя...
Эх, каханы!..
І да хлопцаў прыступаюць
Прысядаючы
Прыпяваючы:
— Там бярозка стаіць
Раскудравая
— Ці я ў маці не дачка
— Ці я не каханая.
— Захачу дык палюблю,—
— Пакахаю шчыра,
— Ды ня вашу каляду,—
— Не такое рыла.
І спляцецца
Завіваецца
Карагод шырокі.
Штосьць пытаецца
Залецаецца
Хлопецкь чарнавокі.
А дзяўчыначка,
Як маліначка
Хустачкай махае.
Ухмыляецца,
Усьмехаецца,
А чаго? — хто-ж знае.
Гой-жа, хлопець
Не глядзі, не глядзі
Лепі будзе
Удачы, удачы.
Цямней ночкі яе вочкі, —
Вочы зорныя.
Зачаруюць, заўрачуць
Ласкі поўныя.
Яе косы залатыя
Раскудравыя.
Яе губы мядавыя
Хмелям п'яныя.
Пакахаецца
Будзіш каецца.
Заменіш волечку,
Волю мілую
На няволечку,
На пастылую.
А гармоні дрож
Усё мацней, мацней
Пералівамі
Пешчатлівымі
Захлебаецца.
І разгульны скок
Усё ямчэй, ямчэй,
Карагоды круг
Усё цясней, цясней
Заплятаецца.
Ноч зімовая
Ноч вясёлая
Ноч разгульная.
Усё горачка,
Уся нядолечка
Тут запоўнена.
Радасьць п'яная
Нестрыманая
У сэрца просіцца.
Па ўсей вёсачка
Гулка носіцца
У даль коціцца.

5.II-29. **М. Машара.**

мела, зараз-жа свой водгук і ў Сойме. Пасол Руг з „Вызваленьня“ зрабіў на найбліжэйшым яго паседжаньні—ад імя ўсей цэнтра-левай апазыцыі—вельмі востры закід прэм'еру, што той „сваей прамовай толькі павялічыў цяжкое палажэньне краю, перашкаджаючы супрацоўніцтву Сойму з урадам, за што яго паўне-ж асудзіць увесь край“...

Урэшце 14 сакавіка разыграўся і апошні акт чарговай барацьбы паміж Соймам і ўрадам. Сойм значнай большасьцю галасоў прыняў прапазыцыю ППС, выражаючую недаверра міністру Прыстару, не глядзячы на заяву прэм. Бартля, што ўвесь габінэт салідарызуецца з „падсудным“ міністрам, а гэта значыць, што недаверра яго аднаго прыме, як недаверра да ўсяго габінэту і выйдзе ў адстаўку ў поўным складзе...

Зараз-жа пасьля паседжаньня Сойму прэм'ер зьвязіўся да п. Прэзыдэнта, якому і падаў заяву аб адстаўцы ўсяго габінэту.

„ПАТ“ падаў, што прэм ер і п. Прэзыдэнт усьцяж радзяцца з марш. Пілсудскім, „які мае найбольш практычнасьці ў справах кіраваньня дзяржавай“... Відаць, у выніку гэтых нарад адстаўка ўсяго габінэту прынята, і сябром яго даручана часовае выпаўненьне старых абавязкаў да назначэньня новага ўраду.

Такім чынам, Польшча ўвайшла ў стан урадавага крызысу...

У часе вострага крызісу гаспадарчага, у часе трываньня бюджэтнай сэсіі Сойму—распачынаецца яшчэ і завастрэньне палітычных адносінаў у Польшчы. Да чаго яно давядзе, хутка пабачым.

Заграніцай.

Упадак двух габінэтаў у Францыі.

17 лютага францускі парлямант зваліў габінэт Тард'е, які, як высьветлілася гэтым фактам, меў вельмі няпэўную большасьць у парлямэньце.

Зваліла гэты права цэнтравы габінэт крытыка з боку апазыцыйных соцыялістаў—радыкалаў (буржуазных), якіх паводлуг прэзыдэнт і запранаваў—паводле парлямэнцкага звычаю—новы ўрад, выбраўшы для гэтай ролі больш умеранага з іх дэп. Шотана.

З 28 міністраў і віцэ-міністраў габінэту Шотана — 19 належалі да партыі радыкал-соцыялістаў, а толькі 9—да рожных братніх цэнтра-левых групаў, ня маючых „вагі“ ў парлямэньце. Дык і большасьці парлямэнцкай Шотан ня меў. У выпадку такой сытуацыі новы габінэт наагул утрымацца ня мог.

Запраўды: на першым-жа паседжаньні парляманту, калі новы габінэт выступіў з сваёй „пацыялістычнай“, „пацыяналістычнай“ праграмай, якой п. Шотан хацеў аднолькава дагадзіць і сваім суседам зьлева і суседам справа (буржуазіі і соцыялістам), ён урачыста праваліўся. Праваліўся, ня глядзячы на сваю добрую дэкларацыю, у якой Шотан абяцаў — і „зьдзейсьніць праграму нацыянальных інтарэсаў, і дамаганьні „дэмакратычнага прагрэсу“, — і абарону становішча Францыі на морскай канфэрэнцыі, і пэнсіі былым удзельнікам вайны, і хутка прыняць бюджэт, і значна зьменшыць падатковыя цяжары ды здабыць вялізарную заграніцную пазыку—дзеля лепшай эксплёатацыі калёніяў (!). Суліў ён і амністыі для палітычных вязьняў, не выключаючы ані эльзаскіх „здраднікаў“, ані падбурэючых да бунту ў калёніях камуністаў і г. д. Але на значную большасьць палаты ўсе гэтыя абяцанкі не падзеялі, і яна 292 галасамі проці 277 — выразіла габінэту Шотана недаверра, не дапушчаўшы яго навет узяць уладу ў рукі.

Абодва правалы габінэтаў—Тардье і Шотана, права-цэнтравага і лева-цэнтравага, даводзяць выразна, што для большай сілы і трываласьці ўраду — ён прымушаны абаперціся на шырэйшай парлямэнцкай базе. — Урадавую коаліцыю прыходзіцца тварыць на падставе паразуменьня правіцы, цэнтру і лявіцы. Францыя, асабліва цяпер, якраз патрабуе сільнага, трывалага, аўтарытэтнага ўраду, бо яе палажэньне — над суполным націскам аб'яднаўшыхся Амэрыкі, Англіі і Японіі ў справе марскіх збраеньняў—асабліва цяжкае.

З лічбаў апошняга галасаваньня бачым, што сілы абодвух „большасьцяў“ — права-цэнтравай і лева-цэнтравай—у францускім парлямэньце амаль ня роўныя: габінэт Тардье зваляны большасьцяй 285 галасоў проці 281; габінэт Шотана—292 проці 277... Першы большасьцю 4 галасоў, другі — 15... Францускія газэты падчырківаюць, што такі стан рэчаў у палаце дае поўную ўладу над рэзультатамі галасаваньня... камуністам, (пасьля арыштаваньня 2 і выезду 2 ці 3 „на працу“ ў калёніі!) штосьці каля дзесятку...

Прэзыдэнт ізноў зьвярнуўся да Тардье, які і прыняў даручэньне скласьці новы ўрад. Такім чынам цэнтро-правы габінэт Тардье — пасьля „спробы“—толькі ўмацуе сваё становішча — асабліва, калі здолее прыцягнуць да коаліцыі і радыкалаў.

Уздым народнага незалежніцкага руху ў англійскай Індыі.

Цікаўны кірунак прымае народны незалежніцкі рух у Індыі, скіраваны проці англійскага панаваньня ў гэтай баечна багатай краіне.

Як ведама, пад націскам гэтага ўсьцяж крапчэючага ўсенароднага руху англійская ўлада ўжо абяцала ўрачыста даць Індыі ўсе правы брытанскага „домініона“, ці самастойнай складовай часткі Брытанскай Імпэрыі. І вось, нядаўна слаўны павадыр найбольш папулярнага ў краі спосабу барацьбы з Англіяй—шляхам пасыўнага (ня крываваго) працiўленьня і байкоту англійскага гандлю, Магатма Ганді, зьвярнуўся да англійскага віцэ-караля Індыі з характэрным „ультыматумам“. Называючы гэнага свайго ўласнага і народнага ворага „мілым прыяцелем“, Ганді піша яму, што—перад рашучым выступленьнем сваім і сваіх старонькаў—ён хоча запытацца ў віцэ-караля: можа той выдумае які лепшы спосаб выйсьці з палажэньня, якое стварылася ў выніку невыпаўненьня Англіяй абяцанкі даць Індыі беззакладна ўсе правы домініона... Дзякуючы ашуканству Англіі, у Індыі ўзрастаюць уплывы радыкальных партыяў, якія пераконываюць народ у тым, што волю і незалежнасьць можна здабыць толькі шляхам рэвалюцыйнай барацьбы. Дык вось ён, Ганді, пастанавіў... выступіць у паход, нясучы ўсяму краю лёзунг пасыўнага працiўленьня англійскім уладам і законам, але без ужываньня гвалтоўных спосабаў...

Дык,—канчае Ганді,—калі віцэ-кароль да 11 сакавіка не дасьць яму адказу на яго запытаньне ў гэты дзень разам з сваімі прыхільнікамі пачне свой „паход“. Арышт яго і ягоных таварышоў не паможа, бо-ж апошніх—многа мільёнаў, і ўсіх іх ня здалеюць заарыштаваць некалькі дзясяткоў тысячаў англійцаў у краі, які налічвае звыш 300 мільёнаў жыхароў...

Апошнія тэлеграмы данососяць, што Ганді, не дачакаўшыся, зразумела, адказу на свой „ультыматум“, ужо распачаў свой паход на чале вялізарнай, але безаружнай і безбароннай арміі з некольких сот тысячаў людзей, сільных верай у перамогу і падтрыманьнем аднадушнага 300-мільёнавага народу... З кожным днём гэная армія расьце, праходзячы па краю, і поўна-ж робяць вялізарны клопат англійскім уладам у Індыі і ў Лёндане.

Завастрэньне тэрорыстычнай дзейнасьці македонскай рэвалюцыйнай арганізацыі.

Ад пачатку сакавіка на баўгарска-югаслаўскім пагранічны страшэнна завастрылася тэрорыстычная дзейнасьць македонскіх рэвалюцыйных баевак, так зван. „комітаджаў“. 4 сакавіка ў пагранічным югаслаўскім месьце Піроце кінуты 4 бомбы, выбухам якіх забіта ці ранена звыш 25 асобаў,—бо-ж бомбы кінуты ў белы дзень у найбольш людным месцы места. Замахоўцы здолелі аднак-жа ўцячы.

У працягу першых дзён сакавіка ў радзе мясцовасьцяй Салокаў выбухалі пажары, яўна выкліканыя падпаламі. Пажары зьніштожылі вельмі цэнныя склады розных тавараў, пераважна тытуну — на некалькі дзесяткаў мільёнаў залатых франкаў.

9 сакавіка ў югаслаўскім месьце Струміца, каля баўгарскае граніцы, адбыўся ўжо 4-ты бомбавы замах, падобны да замаху ў Піроце, але зрэвольвэрамі: замахоўцы забілі югаслаўскага паліцыянта і пасьля кінулі бомбу ў кавярню, поўную народу. У рэзультаце выбуху—15 асобаў ранена, 4 з іх вельмі цяжка. Уцякаючы, замахоўцы кінулі 4 бомбы, якія не разарваліся. На іх знаходзіліся штэмпэлі Македонскага Рэвалюцыйнага Камітэту.

Усе гэтыя замахі тлумачацца тым, што якраз у апошні час у Софіі (сталіцы Баўгарыі) была падпісана паміж Баўгарыяй і Югаславіяй умова, якая мела мэтай улагоджаньне граничных спораў і наагул палітычных адносінаў між гэтымі дзяржавамі—паўне-ж на падставе існуючага тэрыторыяльнага стану, загарантаванага Вэрсальскім Трактатам. Гэты падзел тэрыторыі Баўгарыя, як і Македонія лічаць страшэнна крыўдным для сябе, бо-ж Трактат аддаў сэрбам, адвечным ворагам баўгар і македонцаў, вялікія прасторы чыста баўгарскай і македонскай зямлі. Дык вось, баўгарскі ўрад, які зьяўляецца экспанэнтам баўгарскай буржуазіі і буйнейшых зямляўласьнікаў, пад націскам вялікіх дзяржаваў змушаны быў пайсьці на капітуляцыю—зрачыся свайго пратэсту проці правакацыйна-крыўднага падзелу сваей дзяржаўнай тэрыторыі і—пайсьці на „паразуменьне“ з Югаславіяй. Але баўгарскі народ, навет шырокія колы інтэлігэнцыі, ня можа так лёгка зрачыся сваей сувязі з адрэзанымі ад краю роднымі тэрыторыямі. Дык гэтыя шырокія народныя масы Баўгарыі ўсім сэрцам спачуваюць рэвалюцыйнай дзейнасьці блізкім да баўгараў македонцам, якія і зьяўляюцца бясспынна тэрорыстычным фармэнтам на той сваей тэрыторыі, што папала ў варожыя рукі сэрбаў. Македонская рэвалюцыйная арганізацыя гэтымі новымі тэрорыстычнымі замахамі якраз і выразіла—так страшэнна жорстка і крывава—свой пратэст проці афіцыяльнага паразуменьня паміж баўгарскім і югаслаўскім (фактычна: сэрбскім) урадамі—коштам задушанай пад жалезным ботам сэрбскіх „акупантаў“, але відаць, яшчэ жывой Македоніі...

Кароткія навіны.

На станцыях у Беластоку й Аранах адбыліся паважныя разрухі, зробленыя палякамі-навабранцамі, якіх вязьлі да нашага краю з Польшчы. Суцішала іх паліцыя і войска. Многа арыштаваных. У Беластоку было пушчана ў ход аружжа.

Як ведама, Комінтэрн назначыў дзень 6-га сакавіка, як дзень чарговага выступленьня сусьветнага пралетарыяту (камуністаў) проці буржуазнага ладу. Але паліцыя ўсюды прыняла рашучыя меры, і „дзень 6 сакавіка“ ня ўдаўся. Гэта аднак-жа не перашкодзіла радавай прэсе пісаць аб нячуваных пасьпехах камуністычнага выступленьня 6 сакавіка на ўсім сьвеце.

У Літве ідзе прапаганда дзеля ўзмацненьня варожага да Польшчы настрою сярод насяленьня. Часопісь „Саюзу адабраньня Вільні“ выразна кажа аб патрэбе пашырэньня проці польскай прапаганды. „Нашы пісьменьнікі павінны пісаць такія сцэнічныя творы для народу, у якім паляк быў-бы прадстаўлены ў ад'-емным характары... Гэта падняло-б дух літвінаў у ахвярнай барацьбе за Вільню“.

12 сакавіка нямецкі парлямант зацьвердзіў урэшце так званы „Плян Юнга“. Гэтым чынам нямецкі народ згадзіўся ўзяць на сябе страшэнны цяжар многамільярдных адшкадаваньняў за выкліканую ваенный бандай былога кайзэра вайну. Але гэтым шляхам Нямеччына купіла сабе звальненьне ад акупацыйнага бота саюзьнікаў. 1 лініі гэтага году ўжо ніводнага францускага ці якога іншага чужаземнага жаўнера не астанецца на нямецкай зямлі. Гэта дасьць значна большую „свабоду руху“ Нямеччыне на Усходзе, куды паўне-ж і будзе перанесены цэнтр увагі нямецкай палітыкі.

Нямецкая прэса хваліцца вялікай перамогай нямецкага ўраду над Польшчай—у пастаці заключэньня „ліквідацыйнай умовы“, якая замацоўвае правы нямецкага жыхарства ў Польшчы.

Нямецкі парлямант вялізарнай большасьцю галасоў 289 проці 63 пастанавіў выдаць суду 10 камуністычных пасloў, 2 „гітлероўцаў“ і аднаго нацыяналіста. Камуністы і „гітлероўцы“ галасавалі проці. Нацыяналісты ад голасу ўстрымаліся.

Лёнданская канфэрэнцыя трашчыць па ўсіх швах і можа скончыцца поўным правалам. Амэрыканская дэлегацыя рашуча заявіла, што ня можа згадзіцца на тыя дадатковыя гарантыі францускай бясьпечнасьці, якія французкая дэлегацыя трэбуе за сваю адмову ад „вялікай праграмы абдудовы францускага флёту“. Францыя пасьля перамогі новага ураду Тард'е — муравана стаіць на сваім становішчы. Дык у паразуменьне ўсіх 5 вялікіх марскіх дзяржаваў у Лёндане ўжо ня вераць. У кожным разе—паразуменьне з дзяржаў: Амэрыкі, Англіі і Японіі — факт ужо дакананы.

З цыклю: „Новая Беларусь“.

У баявы марш мы вышлі. Ідзем па вялікай, адвечнай дарозе гісторыі. Часта, зазыўка, грымуча пяе наш ход. Калісьці паўсталі мы з далёкае дымнае крыві. Цяпер мы йдзем. Бура, запал—гэта мы! гэта мы! Кожны крок пяе ў нашым сэрцы напеўнай прамогай. Наперад! Наперад! Мы ўзьняліся на зову прапрадзедаўскай крыві й вітаем далёкую дарогу. За намі—цёмра вякоў. Прад намі—сонечныя шляхі! Кожны крок дрыжыць у нашым сэрцы. Далей! Далей!—кліча рытм нашага ходу. Хто слабы, хто нядужы—набярыся сілы з крыніцы нашага запалу. А загінуў—ня жаль. Шлях прахадзілі мы. Вясеньнія песьні, як птушкі. Мільённы крок. Мы творым, мы творым новую Беларусь! Нас многа, нас многа. У баявы марш мы вышлі. З загледжаным зрокам, з творчаю дрожжу ў руках—мы творым, мы йдзем. Ветры, сонца, дождж нам спрыяюць. Часта, зазыўка, грымуча пяе наш ход. Наперад! Наперад! Далей! **Х. І.**

Хроніка.

✕ **У дванаццатыя ўгодкі абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі.** Дзеля арганізацыі ўрачыстага абходу 12-лецьця абвяшчэньня ў Менску незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі, які прыпадае на дзень 25 марца, утварыўся адумысны Камітэт, у склад якога ўваходзяць грамадзяне: Вінцук Грышкевіч, д-р Мікола Ільяшэвіч, Ігнат Мятла, студ. Ст. Станкевіч, Язэп Шнаркевіч.

Арганізацыйны Камітэт ладзіць у салі Віленскае Беларускае Гімназіі акадэмію, у часе якое будуць прачытаны два рэфэраты: грам. Антона Луцкевіча, на тэму „Акт 25 марца 1918 году на фоне эвалюцыі беларускае палітычнае мысьлі“ і Ст. Станкевіча—„Незалежніцкі ідэал і беларуская моладзь“. Пачатак абходу ў 12 гадз. дня.

Нараніцы ў 10 гадз. адпраўлена будзе ўрачыстае набажэнства ў Пятніцкай царкве.

✕ **Прывітаньні прэзыдэнту Масарыку ад беларусаў.** Беларускае грамадзянства горача адгукнулася на 80-лецьце прэзыдэнта Чэхаславацкай рэспублікі, Тамаша Масарыка, ведамага сваей прыхільнасьцяй да беларускага вызвольна-адраджэнскага руху. З Вільні былі пасланы тры прывітальныя тэлеграмы: ад імя Беларускага Навуковага Таварыства, ад групы абсольвэнтаў чэскіх унівэрсытэтаў—беларусаў і ад пэдагогічнае рады Віленскае Беларускае Гімназіі. Апошняя пры гэтай нагодзе выказвае прэзыдэнту Масарыку падзяку за сваіх гадунцоў, якія ў часы непрызнаваньня беларускае матуры унівэрсытэтамі ў Польшчы, мелі магчымасьць вучыцца ў вышэйшых школах Чэхаславакіі, атрымліваючы тамака стыпэндыі на працягу.

✕ **Новыя выбары ў Сом.** У Лідзкім вокрузе новыя выбары ў Сойм адбудуцца 25 мая с. г.

Разгляд пытаньня аб скасаваньні выбараў у **Наваградзкім** вокрузе, які быў вызначаны на 10-га марца, не адбыўся і перанесены на 14 красавіка.

На чарзе стаіць так-жа справа скасаваньня выбараў у Сьвянцянскім вокрузе.

× **Беларускія лекцыі ў Інстытуце дасьледаваньня Усходняе Эўропы.** У адкрытым нядаўна ў Вільні Інстытуце дасьледаваньня Усходняе Эўропы распачаў выкладаць беларускую мову грам. Вінцук Грышкевіч, вучыцель Віл. Бел. Гімназіі і Праваслаўнае Духоўнае Сэмінарыі. Запрошаны такжа на тры лекцыі д-р Ян Станкевіч.

Аб беларускім адраджэнскім руху распачаў цыкль лекцыяў паляк—грам. С. Выслоух.

× **Пратэст жыдоўскіх купцоў.** У сувязі з агульным эканамічным крызісам, які адбіўся вельмі цяжка на віленскім гандлю (за той год зьліквідавалася ў Вільні звыш 500 гандлёвых прадпрыемстваў!), жыдоўскія купцы выступілі з масавым пратэстам проці перазмерных падаткаў на гандляроў. 12 марца ўсе жыдоўскія крамы ў Вільні былі зачынены. Адбыліся два вялікія мітынгі, на якіх прамоўцы пратэставалі проці накладаньня непасільных падаткаў. Была паслана да ваяводы дэлегацыя, пераказаўшая яму дамаганьні купцоў.

Перад ваяводзтвам сабралася таўпа купцоў; не абыйшлося пры гэтым без „непаразуменьняў“ з паліцыяй.

Купцы-палякі не прынялі ніякага ўчасьця у пратэсьце. Ці-ж бы яны былі ў лепшых варунках?!

Карэспандэнцыі.

Спачувалыя сябры.

(в. Хлюпічы, Жухавіцкай вол., Стаўпецкага пав.)

У нашай вёсцы быў адыграны спэктакль 2-га сакавіка, на запускі, у памешканьні Старшыні нашага гуртка Т-ва Бел. Школы ў Хлюпічах. Была адыграна штука „Зьбянтэжаны Саўка“ Родзевіча і прадаклямавалі некалькі вершаў. Ігра вельмі здаволіла публіку, якое было поўна памешканьне, ня гледзячы на тое, што некаторыя хлопцы з нашай вёскі завялі другога музыканта і хацелі завярнуць публіку ад нас. Гэта не ўдалося ім, гэтым расколам, катарэзьнікам! Яны намаўляныя былі нашым солтысам, Мікалаем Шутам, бо ён казаў: „Ну іх... туды-то з іх спэктаклям гэтых галадранцаў!“ Але намаўленьне яго нічога не памагло: публіка ўся прыхілілася да нас.

Хоць трудна нам бароцца, але можа як здалеем пабароць гэтых нашых ворагаў, якія прапіваюць за раз больш, як тры злотых, і не шкадуюць, а на нашу арганізацыю 50 грошаў — і то, кажа „нядам я, лепш прап'ю іх“.

Сябра.

У нашае вёсцы Хлюпічах.

Наша вёска Хлюпічы выбрала сабе солтыса яшчэ ў 1928 годзе, але ня нашага роду, бо ў яго ёсьць зямлі 16 дзесяцін, а сяляне ў нашай вёсцы маюць усяго па 2 з палавінаю дзесяціны. Вось цяпер нам прыслалі нейкай атруты на мышы. У суседніх вёсках плацілі з дзесяціны на гэтую атруту, а наш солтыс загадаў плаціць з хаты, каб за яго дзесяціны заплаціла сялянская хата.

Кожнага вечара ходзіць ён па падвоканьню з паліцыянтам і слухае, што хто гаворыць, альбо і адзін, калі няма паліцыянта. Пачуўшы, зараз запіша і падасьць на пастарунак, а камандант зараз пазаве на пастарунак і пытае, што ты гаварыў там і там? Як скажаш, што нігдзе ня быў і нічога не гаварыў, то ён зараз „сваімі спосабамі“ прымушае прызнавацца, кажучы: — Мне сказана!—і піша пратакол за паліцыку.

Вось браты, як наш мужык сябе ліча вельнім начальнікам, калі яго выбралі за солтыса! Апамятайцеся і не выбірайце гэткіх людзей, бо зьдзяруць скуру...

Быўшы Пазваным.

Беларускі спэктакль у в. Хажове.

(Маладэчанскага пав.).

2 сакавіка 1930 г. драматычны гурток Белар. Гаспадарскага Зьвязу ў м. Маладэчне наладзіў спэктакль у в. Хажове ў будынку сьвятліцы, каторая належыць да парахвіяльных будынкаў касьцельных (у в. Хажове ёсьць касьцёл і царква).

Гулялі „Паўлінку“ Я. Купалы, „Заручыны Паўлінкі“ Ф. Аляхновіча і „Зьбянтэжаны Саўка“ Родзевіча. Народу было паўнюсенькая сьвятліца (180 асоб). Артысты гулялі так добра, што на гэта зьвярнулі ўвагу прысутная на спэктаклі беларуская і польская інтэлігэнцыя, якая ніколі не спадзявалася такой добрай тэатральнай гульні ад вясковай моладзі. Падчас перарываў і пасьля спэктаклю іграў струнны аркестр у лічбе 5 асобаў, зложаны з беларусаў-мастакоў з м. Маладэчна. Вельмі здаволеная была прысутная публіка гульнёй—Паўлінкі й Якіма (Вэра Салагуб з Маладэчна і Мацей Раманчык з в. Крапіўнікі, Гарадоцкай вол.), Пранціся (Амільян Рухля з в. Вялікага Сяла) ды Альжбеты (Зоська Салагуб з м. Маладэчна), каторых усягды сустракалі й прапушчалі громам воплескаў і авацыяў.

Астатнюю ролю „Зьбянтэжаны Саўка“ гр. Мацей Раманчык адыграў так добра, што ўвесь час на салі панаваў сьмех і рогат, і яго колькі разоў вызывалі на „bis“.

Наагул трэба адцеміць, што наш Драматычны Гурток за час ад Каляд да запустаў наладзіў 4 спэктаклі, ня гледзячы на перашкоды ў атрыманьні дазволаў на гэта ад Старастваі на палоханьне нашай „Паўлінкі“ і „Альжбеткі“ з боку несьсядомай моладзі.

Пабыўшы на ўсіх гэтых спэктаклях, як глядзельнік (хоць я й сам належу да Драматычнага Гуртка Б. Г. З. у Маладэчне як сымпатык, жаднай ролі відзе не адыграваў), я маю цяпер такое перакананьне, што наша моладзь патрапіць зрабіць усё і ёсьць здольная на тое, каб абудзіць наш Народ і паказаць яму шлях да культурна-асьветнай працы.

Сябры артысты й артысткі, прыміце ад мяне і ад спачуваючых сяброў-глядзельнікаў з в. Хажова, Пялачан, Вязаўца і інш. вёсак шчырую падзяку за тое, што Вы сваёй гульнёй усьведамілі шмат несьвядомых і памаглі Хажоўскай моладзі правесьці запусты без гарэлкі й бойкаў, а пры глядзеньні на жыцьцё нашае беларускае і на харaство нашай мовы, песьні й скокаў.

Сябры артысты й артысткі: не зважайце на жадныя намовы з боку іншых людзей, навет на перашкоды сваіх родных бацькоў; вучыцеся за пост новыя ролі, рабеця сьпеўкі і пробы, як рабілі ўперад, каб па Вялікадні маглі езьдзіць і гуляц свае спэктаклі ў кожнай беларускай вёсцы. Бацькаўшчына будзе ўдзячна Вам за гэту працу! Ведайце: трымайцеся словаў нашага гімну, катораым Вы закончылі спэктакль у в. Хажове:

З добрых думак, што мы кіием
На сваім дзірване,
Будзе ўнукам нашым жніва —
Доля, панаваньне.

Глядзельнік і Ваш прыяцель тутэйшы Маладэчанец.

Наша несьвядомасьць — наш вораг.

3 сакавіка ў Юрацішках адбылося гадавое сабраньне сяброў касы Стэфчыка. Урад касы як быццам і ішоў насустрэчу сябрам; але трэба прызнацца, што сябры гэтак не арганізованы і недысцыплінаваны, што з імі нічога ня зробіш. Ніхто ня можа нічога высказаць, бо ўсе гавораць разам, кожны па своему. Дык пры ўсіх стараньнях заспакоіць і даць высказацца па чародзе ні к чаму не дайшлі. Было пытаньне аб будове народнага дому, яго адкінулі. Аб адкрыцьці каапэратыву і слухаць не хацелі. Адно толькі ціха прынялі: гэта тое, што, калі памрэ хто з сяброў, дык жана ці дзеці атрымліваюць дапамогі; кажды сябра павінен даць па 2 злот. Сяброў налічваецца каля 350.

Лясьнічы Кацпэрскі да гэтай пары ня плаціць належнасьці. У суботу адказаў, што на сераду, а сяньня прыслаў паведамленьне, каб у сераду ня зьбіраліся, бо будзе расплата ў пятніцу.

Тутэйшы.

Дзіва прыроды.

(в. Пастарыне І, Вішнеўскае гм.).

У аднаго гаспадара з нашай вёскі пялушка трэці раз целіцца і прывяла трое цялят. Усе трое здаровыя, п'юць малако й зацірку.

Пр. Шч—ко.

Паштовая скрынка.

Грамадзянам **Нехвядовічу, С—у і інш.**, якія звaрачаюцца да нас з запытаньнем, якое становішча трэба заняць **у часе выбараў у Лідзкім вокрузе 25 мая,**— адказываем, што ў гэтай справе дамо выясьняючую стацьцю ў найбліжэйшых нумарох нашае газэты.

М—ай, у Навагрэдчыне. Тэкст пісьма пасольскага Клюбу „Змаганьне“ з адмовай падтрымаць у Сойме асыгноўку 200.000 зл. на гмах беларускае гімназіі і бурсы ў Наваградку—маем, але надрукаваць ня можам, каб не падвясьці газэту нашу пад канфіскацыю. Гэты скандальны дакумэнт аддамо ў архіў Беларускага Музэю ім. Ів. Луцкевіча.

ул. Крупніку, в. Залесьсе, у Слонімшчыне. Вы пішаце: „Ня маючы сталае беларускае часопісі, жыхарства нашае вёскі было пазбаўлена магчымасьці сьвядомага ўчасьця ў грамадзкім жыцьці наагул, а галоўна ў тых перасуваньнях сіл, якія маюць месца ў жыцьці грамадзянства Зах. Беларусі. Незнаёмыя яшчэ з Вашай газэтай, але-ж ведаючы добра імёны людзей, якія сталі на чале новае газэты, верым, што яна (газэта), будзець для нас тым люстрам, у якім знойдзем адбітак усяго таго, чым „багаты сьвет“, чым жыве многапакутная Беларусь. Верым, што „Наперад“ зможа скаардынаваць высілкі нашы, якія часта астаюцца голасам гукаючага ў пустыні“.

Мы гэтак сама верым у гэта, бо інакш ня было-б дзеля чаго й распачынаць нашу працу, так нямілую ўсім тым, што служаць „чужым богам“. За добрае слова—дзякуем!

Старшынёй Беларускага Вучыцельскага Саюзу зьяўляецца грам. Вінцук Грышкевіч, вучыцель Віленскае Беларускае Гімназіі. Можаце да яго пісаць на адрас Гімназіі (Wilno, Ostrobramska 9).

Бібліотэцы-чытальні Хвалоўскага гуртка Т-ва Бел. Школы. Газэта Вам пасылаецца акуратна, што праверана намі на пошце ў Вільні. Заявіце аб гэтым на вашай пошце, бо газэта мусіць там быць. Калі не акажацца, паведаміце нас.

Малому Беларусу (вёска Бухаўшчына, Нясьвіжскі пав.). Вы просіце зьвярнуць увагу на Ваш верш. Мы надзвычай рады, што Вы, такі малады, яшчэ зусім малы, выказываеце такія глыбокія думкі. Так, вёска наша яшчэ цёмная, яшчэ курыць махорку і знаходзіцца ў нязьмернай беднасьці. „Трэ культуру паднясьці“, кажаце Вы, „трэ' вучыцца, каб чагось дабіцца“. Зусім з Вамі згаджаемся. Трэба тварыць працоўную інтэлігэнцыю, трэба несьці ў вёску паходню сьвядомасьці й навукі. Аднак, даражэнькі браток — малы беларус, верш Ваш ня можам зьмясьціць, бо форма яго слабая. Можа вы маеце другія вершы, — прышліце, мы зьвернем на іх вялікую ўвагу і пастараемся надрукаваць. Ня трэба толькі кідаць пісаньня, калі Вы чуеце патрэбу яго. Прысылайце ўсё, што напішаце. У нас ёсьць людзі, таксама паэты, якія памогуць Вам зрабіцца таксама добрым песьняром. Гэта вельмі лёгка, калі ў Вас ёсьць здольнасьці да пісаньня. Мы Вам адкажам асобным лістом, у якім пагаворым аб форме вершу (як трэба пісаць) а цяпер скажам толькі пару слоў.

Галоўнае ў вершы — **рытм.** Трэба пісаць верш так, каб пад яго можна было хадзіць або пяяць, як пад марш. Напр. верш Я. Купалы:

1. *Гэй*, на*пе*рад, *по*кі *сэ*рца
1. *Б'е*цца, *рве*цца, *на* прас*тор*!
3. *Го*дзе *мле*ці ў *пaня*в*е*рцы
4. *Гэй* да *сон*ца! *Гэй* да *зор*!

Склады, адбітыя пісаным шрыфтам, чытаюцца з націскам. Гэтыя націскі і ёсьць рытм. Рытм — гэта сэрца поэта. Калі Вы абураны, сэрца ў Вас б'ецца хутчэй; калі Вы сумныя, сэрца Ваша б'ецца зусім паволі.

Апрача рытму, важна захаваць рыфму, гэта значыць гукавое зьліцьцё канцовых слоў (паняверцы — сэрца, прастор — зор, або багаты — хаты, галялёдзіцца — расходзіцца і г. д.). Рыфма можа захавацца у наступным парадку радкоў: у вершы Я. Купалы 1 і 3, 4 і 2, або 1 і 2, 3 і 4, або 1 і 4, 3 і 2 і т. д. Трэба ў верш пераліць сваё пачуцьцё, каб той, хто прачытае верш, прачуў настрой самога поэта.

Пішыце на рэдакцыю: для кіраўніка літэратурнага аддзелу. Чакайце лісту.

Ад наступных асоб грошы атрымалі: Скірлетава Наталя—75 гр., Дунец Аркадзь—75 гр., Сьпягельская Капэратыва—3 зл., Кудравец Пётра—2 зл., Целеш Язэп—4 зл., Якубецкі А.—5 зл., Марцінкевіч Антось—3 зл. 50 гр., Савасьцянюк Язэп — 3 зл. 50 гр., Холад Зіна—3 зл., Пракаповіч Ярэма—75 гр., Ластоўскі Аркадзь—2 зл. 50 гр., Глушка Янка—3 зл., Галубок Васіль—2 зл. 25 гр., Пакутнік Янка—3 зл. 50 гр.,Ківачыцкі Сьцяпан—3 зл. 50 гр., Бахок Усьцін—2 зл., Буйко Аркадзь—3 зл., Блізнюк Іван—75 гр., Міхальчык Язэп—1 зл. 50 гр., Савосько Васіль—3 зл. 50 гр., Савасьцянюк Ольга — 3 зл. 50 гр., Зініч Васіль—3 зл. 50 гр., Скрынка Янка—3 зл., Сухоцкі Андрэй—2 зл. 75 гр.

(Працяг у наступным нумары).

ПАВАЖАНЫЯ ГРАМАДЗЯНЕ!

Хто ня прыслаў грошы на падпіску і ня зробіць гэтага да канца месяца, тым будзе спынена высылка газэты.

Адміністрацыя.

Рэдактар-Выдавец: **М. Сіняўскі.** Друкарня Я. ЛЕВІНА Вільня, Нямецкая 22.